

BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARDA NOAN'ANAVIY METODLARNING SAMARADORLIGI

Imomqulova Yoqutxon Erkin qizi

*Namangan viloyati Uchqo'rg'on tumani Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligiga
qarashli 23- sonli maktabining boshlang'ich sinf o'qituvchisi*

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10047881>

Abstract: *In this article, information about the effectiveness of non-traditional methods in elementary school lessons is reflected.*

Key words: *Non-traditional methods, modern lesson, pedagogical technologies, information technologies, education, qualities of honesty and dedication.*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf darslarda noan'anaviy metodlarning samaradorligi borasida ma'lumotlar o'z aksini topadi.*

Kalit so'zlar: *Noan'anaviy metodlar, zamonaviy dars, pedagogik texnologiyalar, axborot texnologiyalari, ta'lim-tarbiya, halollik va fidoiylilik fazilatlar.*

KIRISH

Ma'lumki, Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 29-apreldagi farmoni bilan Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi va uni joriy yilda amalga oshirish uchun yo'l xaritasi tasdiqlandi. Yo'l xaritalari har yil uchun alohida qabul qilinadi. O'zbekistonning 2030 yilga kelib PISA (The Programme for International Student Assessment) Xalqaro miqyosda o'quvchilarni baholash dasturi reytingi bo'yicha jahonning birinchi 30 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishiga erishish ko'zda tutilgan.

Mamlakatning ertangi kuni esa, dunyoqarashi keng maktab bolalari va zamonaviy, salohiyatli o'qituvchi-murabbiylarga ko'p jihatdan bog'liqdir. O'quv-tarbiya ishlari jarayonida o'quvchilarni ijodiy fikrlashga, o'zgaruvchan vaziyatlarga o'rgatish, erkin raqobat asosida faoliyatni tashkil etish hamda ularning amaliy mashg'ulotlarda pedagogik texnologiyalar, axborot texnologiyalari ta'lim-tarbiya islohati, yuqori malakali kadrlar tayyorlashga erishish mamlakatimiz taraqqiyotini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Bugungi kunda zamonaviy dars samarali bo'lishi kerak unda: O'qituvchi bugun o'z oldiga qo'ygan maqsadlarni amalga oshira oladigan. O'qituvchi halollik va fidoiylilik fazilatlarini o'zida mujassam etishi o'qituvchi o'quvchi ko'z o'ngida chinakam sobiq hayot ta'limini beruvchi ustoz sifatida namoyon bo'lishi zarur. Noan'anaviy ta'lim metodlari dars jarayonining unumdorligini oshiradi, o'quvchilarning mustaqil fikrlash jarayonini shakllantiradi, o'quvchilarda bilimga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma va malakalarini shakllantiradi. Bunday metodlarga asoslangan ta'lim jarayonida o'qituvchi faoliyati va o'quvchi faoliyati doirasi aniq belgilanadi, ta'limni tashkil etishning aniq texnologiyasi ko'rsatiladi. Bolaning ongi va tafakkuri endi shakllanib kelayotgan boshlang'ich sinflarda o'qituvchining mahorati, uni pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga mohirona

tadbiq eta olishi, ta'limning yangi-yangi yo'l va usullarini izlashi, pedagogik tajribalardan ijodiy foydalana olishi juda muhimdir. Noan'anaviy metodlardan foydalanishni ta'lim jarayonida tadbiq qilish hozirgi davr talablaridan biri hisoblanadi.

Zamonaviy darslar quyidagi talablarga javob bera olishi lozim:

- fanning ilg'or yutuqlari, pedagogik texnologiyalardan foydalanish, darsni o'quvtarbiyaviy jarayon qonuniyatlari asosida tashkil etish;
- darsda barcha didaktik tamoyil va qoidalarning optimal nisbatlarini ta'minlash;
- o'quvchilarning qiziqishlari, layoqati va talablarini hisobga olish asosida ular tomonidan bilimlarning puxta o'zlashtirilishi uchun zarur sharoitlarni yaratish;
- o'quvchilar anglab yetadigan fanlararo bog'liklarni o'rnatish;
- ilgari o'rganilgan bilim va malakalari, shuningdek, o'quvchilarning rivojlanish darajasiga tayanish;
- shaxsning har tomonlama rivojlantirishni motivatsiyalash va faollashtirish;
- o'quv-tarbiyaviy faoliyat barcha bosqichlarining mantiqiyliigi va emotsionalligi;
- pedagogik vositalardan samarali foydalanish;
- zarur bilim, ko'nikma va malakalar, fikrlash va faoliyat ratsional usullarini shakllantirish;
- mavjud bilimlarni doimo boyitib borish extiyojini yuzaga keltirish;
- har bir darsni puxta loyihalashtirish, rejalashtirish, tashxis va taxmin qilish.

Ko'pincha o'quvchilar ijobiy nuqtai nazardan noan'anaviy darslarni idrok etishmoqda, aksariyat qiziqish o'quv jarayoniga kiritilgan va darslarda faol ish olib boradi. An'anaviy bo'lmagan darsning asosiy vazifalari umumiy madaniy rivojlanish shaxsiy rivojlanishiga ega bo'lishdan iborat. O'quvchilarning kognitiv motivlari, tashabbuslari va manfaatlarini rivojlantirish lozim. O'rganish qobiliyatini shakllantirish, kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirishdan iborat.

Nostandart darslarning ijodiy qidiruv printsiplari qo'yidagilardan iborat:

- o'quv sinfining maksimal ishtiroki ta'minlanadi; - o'yin-kulgi emas, balki hayajonli va ishtiyoq, hissiy ohang darsining asosi sifatida - ko'plab fikrlarning muqobilligini qo'llab-quvvatlanadi.

Muvaffaqiyatsiz darsni tayyorlayotganda, nostandart darslar o'quvchilarning bilim, ko'nikmalari va ko'nikmalarini umumlashtirish va mustahkamlashda ishlatilishi kerakligini yodda tutish kerak. O'quv jarayonini tashkil etishning bunday shakllariga juda tez-tez murojaat qilinavermaydi. Chunki bu o'quv mavzusi va jismoniy mashqlar jarayoniga barqaror qiziqishning yo'qolishiga olib keladi. Noan'anaviy darslarga tayyorgarlik darajasini kam baholashning hojati yo'q, qoida tariqasida noan'anaviy bo'lmagan darsdan puxta tayyorgarlik ko'rish kerak. Noan'anaviy darslar shakllarini tanlashda o'qituvchi o'zining fe'l-atvor va temperamentining xususiyatlarini, umuman, individual o'quvchilar sifatida, tayyorgarlik va o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olishi kerak. Buning natijasida bilimlarni o'zlashtirishning asosiy usullari an'anaviyda muloqot, muhokama, muzokara, bahs, munozara, mulohaza, tahlil, mushohada, mutolaa, noan'anaviyda muloqot, mutolaa, mushohada, muhokama, muzokara, bahs, munozara, mulohaza, tahlil tarzda namoyon bo'ladi.

Noan'anaviy metod texnologiyasi-muayyan muddatga mo'ljallangan ta'lim jarayon markazida o'quvchi shaxsi bo'lib, o'qitishning zamonaviy shakli, faol o'qitish metodlari va zamonaviy didaktik vositalarning majmuini ta'lim-tarbiya ishidan ko'zlangan maqsad va kafolatlangan natijaga erishishga yo'naltirishdir.

Noan'anaviy metodlardan "Aqliy hujum", "Kichik guruhlarda ishlash", "Davra suhbat", "Rolli o'yinlar", "Zig-zag", "Charxpalak", "Muammoli vaziyat", "Bahsmunozara", "Pinbord", "3x4", "Konvert", "FSMU", "Assesment", "Sinkveyn", "Diqqat", "Venn diagrammasi", "Baliq ovi", "Raketa", "To'g'ri-noto'g'ri", "Mo'jizalar maydoni", "So'zdan so'z yasash", "Ustunchalar", "Kim g'olib", "Muhokama", "Suhbat", "Amaliy mashg'ulot", "T-chizmasi" "BBS", "Rasmi damino", "Nima o'zgardi". "Aksincha" va hokazo.

Bundan tashqari quyida bir nechta harakatli mashqlarni misol qilib keltirishimiz mumkinki, natijada darslar ancha qiziqarli va noan'anaviy bo'ladi.

Pedagogik faoliyatda o'qituvchining mahorati uning samarali natijalarga erishishi, pedagogik faoliyatining yuqori darajasi sifatida tushuniladi. O'qituvchining pedagogik mahorati - bu ta'lim-tarbiya san'atining yuqori va doimiy ravishda rivojlanib, takomillashib boradigan san'atidir. Mahorat turli xil pedagogik masalalarni samarali echishda, shuningdek, o'quv-tarbiyaviy ishlarni talab darajasida tashkil etish jarayonida namoyon buladi. Lekin bu mahoratning mazmuni ushbu faoliyatlarni vujudga keltiradigan o'qituvchining shaxsiy sifatleri bilan bog'liq. Demak, pedagogik mahoratning mazmunini chuqur anglash uchun dastavval pedagogik faoliyat nima ekanligini tushunib olmog'imiz lozim.

Adabiyotlar:

1. Boshlang'ich ta'limni o'qitishda zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar moduli bo'yicha o'quv-uslubiy qo'llanma. Toshkent-2018.
2. М.Э.Жумаев, М.Ю.Юлдашева, Б.У.Мингбаева, Г.А.Маматова "Бошланғич таълимни ўқитишда замонавий ёндашувлар ва инновациялар" методик услубий қўлланма – Т.: 2017 й